

LOPEN KUNTA

Kuva: Aimo Alho

ARVIOINTIKERTOMUS

VUODELTA 2018

SISÄLLYS

1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA	1
2. VUODEN 2017 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY JA TOIMENPITEET	1
2.1 Huomiot hallintokuntien vastauksista vuoden 2017	
arviointikertomukseen.....	2
3. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI.....	3
3.1 Strategiset tavoitteet.....	3
3.2 Sitovat tavoitteet	3
3.3 Toiminnalliset tavoitteet	3
3.4 Taloudelliset tavoitteet	4
4. INVESTOINNIT	4
5. KUNTAKONSERNI	5
6. KUNNANHALLITUS	5
7. LUPALAUTAKUNTA	10
8. PERUSTURVALAUTAKUNTA/TERVEYSTOIMI	11
9. PERUSTURVALAUTAKUNTA/SOSIAALITOIMI	12
10. SIVISTYSLAUTAKUNTA	15
11. TEKNINEN LAUTAKUNTA	22
12. HENKILÖSTÖ	26
13. MUUT HAVAINNOT	27
Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle	28

LOPEN VALTUUSTOLLE

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2018

1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

Lopen kunnan hallintoa ja taloutta valvoo toimivasta johdosta **riippumaton** tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja kuntalain ja hallintosäännön mukaisesti. Valvontajärjestelmää täydentää sisäinen valvonta, joka on osa hyvää johtamista.

Tarkastuslautakunnan tehtävistä on säädetty kuntalain 121 §:ssä ja kunnan tarkastussäännössä.

Lautakunnan tehtävänä on mm. valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös valvoa kuntalain 84 §:ssä tarkoitettujen sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi.

Tarkastuslautakunnan jäseninä ja heidän henkilökohtaisina varajäseninään ovat olleet:

Marianna Rautiainen, puheenjohtaja	(Raiili Vuorinen)
Tommi Naakka, varapuheenjohtaja	(Maritza Äikää)
Ari Laitio	(Kirsi Zetterman)
Riitta Suonurmi	(Aleksi Rautiainen)
Mirjami Hakala	(Kaisa Kaasalainen)
Kristiina Tuohimaa-Salminen	(Leo Mustonen)
Ari Pakarinen	(Juhana Männistö)

Valtuuston valitsemana tilintarkastajana on toiminut tilintarkastusyhteisö BDO Oy. Vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut Janne Majoinen, joka on toiminut myös tarkastuslautakunnan sihteerinä.

Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2018 arviointia varten kymmenen kertaa. Lautakunnan jäsenet ovat perehtyneet kunnan palvelutuotantoon seuraamalla toimielinten päätöksentekoa ja kuulemalla vastuuhenkilöitä.

Lautakunta on tutustunut kunnanhallituksen laatimaan vuoden 2018 toimintakertomukseen ja tilinpäätökseen sekä henkilöstöraporttiin.

Arvioinnissa on hyödynnetty myös tilintarkastajan tarkastushavaintoja. Kunnan toimintaan liittyviä arvioita ja palautetta lautakunnan jäsenet ovat saaneet myös kuntalaisilta ja kunnan henkilöstöltä.

Tarkastuslautakunnan arviointityön painopistealueena on vuonna 2018 ollut sivistystoimi.

2. VUODEN 2017 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY JA TOIMENPITEET

Tarkastuslautakunta laatima kuntalain mukainen arviointikertomus vuodelta 2017 käsiteltiin valtuustossa 4.6.2018 (§ 9). Tällöin valtuusto hyväksyi tarkastuslautakunnan esityksen, jolla valtuusto velvoitti kunnanhallituksen käsittelemään syksyn 2018 aikana vastineet arviointikertomuksen havaintoihin.

Kunnan toimialat käsittelivät tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen vuodelta 2017 Kunnanhallitus merkitsi 26.11.2018 (§ 207) arviointikertomukseen laaditun vastausyhteenvedon tiedokseen ja saattoi sen edelleen valtuustolle tiedoksi. Valtuusto merkitsi yhteenvedon tiedoksi 10.12.2017 (§ 47). Tarkastuslautakunta merkitsi kokouksessaan 5.4.2018 (§ 16) annetut vastineet tiedoksi. Saatuja vastineita on hyödynnetty vuoden 2018 arvioinnissa. Tarkastuslautakunta on myös antanut niihin jatkokommentteja.

2.1 Huomiot hallintokuntien vastauksista vuoden 2017 arviointikertomukseen

Lautakunta on pääosin tyytyväinen vastauksiin ja toteaa, että monet kehitettäviksi esitetyt asiat ovat toteutuneet sekä toimialojen työssä, myös käsiteltävänä olevan vuoden 2018 tilinpäätöksen/toimintakertomuksen rakenteessa.

Lautakunta on kehottanut kiinnittämään huomiota asiakaslähtöisyyteen ja palveluun kunnan kaikilla toimialoilla. Tähän ei ole toimialoilta tullut vastinetta.

Vammaisten kanssa työskentelevien perehdyttämisestä todettiin vastineessa, että asiankuuluva koulutus ja perehdytys ovat vammaistyössä kunnossa. Lautakunnan ajatus oli kuitenkin, että asiakaspalvelu sisäistetään kaikilla toimialoilla yhdeksi tavoitteeksi ja siitä järjestetään infoa ja koulutusta. Vammaisten kanssa työskentelevät myös muut kuin vammaistyötä tekevät; vammaiset ovat tasavertaisia asiakkaita kunnan kaikilla toimialoilla, joten asiakaspalveluhenkiseen työskentelyyn sekä vammaisten kohtaamiseen tulee ohjata kaikkia kunnan työntekijöitä.

Vammaisten henkilöiden osallistamisesta ei ollut vastineessa selvitystä.

3. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

3.1 Strategiset tavoitteet

Vuonna 2017 valmisteltiin Lopen kunnan strategia vuosille 2018–2023. Strategiatyötä tehtiin kunnanjohtajan ja johtoryhmän johdolla, henkilökuntaa ja kuntalaisia kuultiin ja valtuutetut antoivat oman panoksensa iltakoulussa ja strategiaseminaarissa. Valtuusto hyväksyi strategian joulukuussa 2017.

Lopen kunnan strategiassa vuodesta 2018 on kolme strategista päämäärää:

- Parempaa arkea
- Virkistävää vapaa-aikaa
- Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä

Päämäärien lisäksi strategiaan on kirjattu seuraavat tavoitteet vuosille 2018-2023:

- Hyvät, helposti saavutettavat peruspalvelut
- Laadukas, turvallinen ja saavutettava varhaiskasvatus
- Julkinen liikenne maalla asumisen tukena
- Työmatkaliikenteen tukeminen
- Laajakaistayhteydet koko kuntaan
- Luonto-olosuhteiden vetovoimaisuuden lisääminen
- Tonttitarjonnalla pyritään vastaamaan nykyistä paremmin ihmisten asumisen tarpeisiin
- Pääsääntöisesti hyväksytään vapaa-ajan asuntojen muuttaminen vakituisiksi
- Kulttuuritoiminnan ylläpitäminen ja hyvän maineen säilyttäminen
- Laadukkaat ja houkuttelevat liikuntamahdollisuudet kaiken ikäisille
- Hoidettu, siisti ympäristö
- Varmistetaan hyvä sisäilma kaikissa kunnan kiinteistöissä. Epäilyihin sisäilmaongelmista puututaan välittömästi, ryhdytään tarvittaviin toimiin ja tiedotus hoidetaan avoimesti ja ajantasaisesti.

3.2 Sitovat tavoitteet

Valtuusto on asettanut toimielimille sitovia toiminnallisia tavoitteita. Tavoitteiden toteutumista on arvioitu erikseen toimielimen arvioinnin yhteydessä.

3.3 Toiminnalliset tavoitteet

Tehtäväkohtaiset toiminnalliset tavoitteet ohjaavat toimielinten toimintaa, mutta eivät ole valtuustoon nähden sitovia. Toiminnallisten tavoitteiden toteumaa arvioidaan pääosin arviointisuunnitelman mukaisilla painopistealueilla. Lisäksi arviointiin on kerätty muita tarkastuslautakunnan tekemiä havaintoja. Painopistealueiden ulkopuolella arviointia on tehty pääosin lautakuntatasolla.

3.4 Taloudelliset tavoitteet

Tilinpäätösvoonna alijäämää syntyi – 0,8 milj. euroa (2017: 1,3 milj. euroa). Kunnan talousarvio toteutui jälleen arvioitua huonompana, toimintatulot ylittivät arvion (108 %) ja toimintamenot (100,4 %) toteutuivat arvioidusti. Toimintakatteessa säästöjä syntyi 0,5 milj. euroa muutettuun talousarvioon verraten.

Valtuustoon nähden sitovia ovat tehtäväalueen toimintakate sekä erikseen talousarvion perusteluissa sitoviksi määritetyt tavoitteet. Valtuustoon nähden nettositovien yksiköiden ylityksiä oli 16 yksikössä. Näistä merkittävimmät ylitykset olivat perusopetuksen 102 476 euroa, vanhusten palveluiden 499 473 euroa sekä teknisen lautakunnan rakennukset 702 175 euroa.

Merkittävimmät nettomenojen alitukset saavutettiin henkilöstöhallinnossa (280 959 euroa), aikuisten ja vammaisten palveluissa (325 023 euroa), ruokapalveluissa (345 992 euroa).

Valtionosuudet ylittivät arvion 71 289 eurolla ja verotulot alittivat arvion 934 815 eurolla.

Taseeseen on kertynyt kumulatiivista ylijäämää noin 12,9 milj. euroa eli 1.641 euroa asukasta kohti. Kunnan lainakanta vuoden 2018 lopussa oli 21 milj. euroa eli 2.671 euroa asukasta kohti, kun lainaa oli 2017 vuoden lopussa 2.633 euroa per asukas. Konsernin lainat ovat 3 555 euroa/asukas.

4. INVESTOINNIT

Investointeja tehtiin 1,8 miljoonalla eurolla. Kunnan pitkäaikaisten lainojen määrä kasvoi kertomusvuonna noin 0,2 milj. euroa. Investoinneista merkittäviä oli valokuidun rakentaminen, josta vuodelle 2018 kirjattiin 259 650 euron investointimenot. Lisäksi muita merkittäviä peruskorjaus- ja muutoshankkeita olivat Kirkonkylän koulukeskuksen korjaukset 471 496 euroa.

Vuosikate 12 66 076 euroa ei riittänyt investointien kattamiseen, vaan jouduttiin ottamaan lisää lainaa.

5. KUNTAKONSERNI

Vuoden 2018 lopussa Lopella oli kaksi tytäryhtiötä, jotka ovat Lopen Vuokratalot ja Lopen Vanhustentalot.

Konserniohje päivitettiin osana hallintosäännön päivitystä, joka astui voimaan 1.6.2017 alkaen. Konserniohjauksen merkitys korostuu, koska kunta on taannut tytäryhtiöiden lainoja 6,8 miljoonalla eurolla.

Konsernin vuosikate oli 2 404 743,41 euroa ja laski noin 1,6 milj. euroa vuodesta 2017, ja konsernin tilikauden alijäämä oli – 4 063 135,86 euroa, johtuen poikkeuksellisen suurista kertapoistoista.

Konsernirakenteessa ei tapahtunut muutoksia.

6. KUNNANHALLITUS

Tehtäväalue: **TALOUSARVIO 2018**

Strateginen tavoite	Sitova tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Kunnan elinvoimaisuuden vahvistamiseksi väestökehitys on saatava uudelleen kasvavaksi, mikä vaatii asiakokonaisuuden kokonaisvaltaista tarkastelua	<ul style="list-style-type: none"> Kunnanhallitus hyväksynyt kunnan resurssihin mitoitettun toimenpideohjelman toukokuun 2018 loppuun mennessä Kuntamarkkinoinnin vahvistaminen 	Kunnanjohtaja
	Kunnan tarjoamat palvelut ja talous ovat tasapainossa	<ul style="list-style-type: none"> Kunta saavuttaa vuodelta 2018 tasapainoisen tilinpäätöksen Kunnan lainakanta/asukas pienenee edellisestä tilinpäätöksestä 	Taloussuunnittelija
	Verkkoyhteyden kautta tapahtuva saavutettavuus paranee kunnan alueella	<ul style="list-style-type: none"> Toteutettu valokuituhanke 	Elinvoimajohtaja
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Kunta tarjoaa asukkailleen vireän ja viihtyisän asuin- ympäristön	<ul style="list-style-type: none"> Kunnan toteuttamien kulttuuri- ja liikuntatapahtumien määrä vähintään yhtä suuri kuin vuonna 2016 	Kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Toimiva yhteistyö loppilaisten yrittäjien kanssa Monipuolistuva elinkeinorakenne	<ul style="list-style-type: none"> Yrittäjäkyselyn tulokset vähintään vuoden 2016 kyselyn tasolla Silmänkannon markkinointia hoidetaan hyväksytyyn markkinointisuunnitelman mukaan 	Elinvoimajohtaja

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

- Tavoite 1 ei joko ole toteutunut, tai toteutus on siirtynyt vuodelle 2019. Vaikka kaikki taloudelliset ja muut olosuhteet eivät tavoitteiden asetannan aikaan olisikaan tiedossa tulisi tavoiteasetannassa kiinnittää enemmän huomiota tavoitteiden realistisiin toteutumismahdollisuuksiin.
- Tavoite 2 on toteutunut hyvin.
- Tavoitteen 3 kysely toteutettava vuoden 2019 aikana ja Silmänkannon markkinointia jatkettava aktiivisesti.

Sitova tavoite 2018	Yritysvaikutukset	Asteikk 0 -3....3
Kunnan elinvoimaisuuden vahvistamiseksi väestökehitys on saatava uudelleen kasvavaksi, mikä vaatii asiakokonaisuuden kokonaisvaltaista tarkastelua	Positiivinen väestökehitys vahvistaa elinvoimaa, mikä lisää paikallisten yritysten toimintaedellytyksiä esimerkiksi työvoiman saatavuuden ja palvelujen käyttämisen näkökulmista	2
Kunnan tarjoamat palvelut ja talous ovat tasapainossa	Tasapaino tukee osaltaan elinkeinoelämää ja kunnan yritysmyönteistä imagoa	2
Verkkoyhteyden kautta tapahtuva saavutettavuus paranee kunnan alueella	Riittävät verkkoyhteydet ovat yritysten näkökulmasta erittäin merkittäviä, tulevaisuudessa niiden merkitys tulee korostumaan entisestään	3
Kunta tarjoaa asukkailleen vireän ja viihtyisän asuin- ympäristön	Viihtyisä asuin ympäristö on vetovoimatekijä, joka osaltaan vaikuttaa yritysten toimintaedellytyksiin	1
Toimiva yhteistyö loppilaisten yrittäjien kanssa Monipuolistuva elinkeino- rakenne		

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Kehitettävää

- Yritysten toimintaedellytysten takaamiseksi on jatkettava ponnisteluja etenkin väestökehityksen saattamiseksi kasvu-uralle ja tehtävä aktiivista markkinointia ennen kaikkea Silmänkannon osalta.
- Myös kunnan byrokratian ketteryyden ja tavoitettavuuden yrittäjien suuntaan on oltava kunnossa.

Tehtäväalue: KESKUSHALLINTO

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Sähköisen asioinnin kehittäminen Tarpeisiin mitoitettu julkinen liikenne	<ul style="list-style-type: none"> Sähköisen lomakkeiston käyttöönotto; vähintään sivistystoimessa siirrytty sähköisiin lomakkeisiin Tarkoituksenmukainen julkisen liikenteen tarjonta Päätös seudullisesta joukko-liikennekoordinaattorista 	Hallintopäällikkö Talouspäällikkö
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Kesätorikäytännön vakiinnuttaminen	<ul style="list-style-type: none"> Määrällisesti vuoden 2017 suuruinen, monipuolinen ohjelmatarjonta 	Elinvoimajohtaja
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Työpaikkaomavaraisuuden paraneminen	<ul style="list-style-type: none"> Silmänkannosta myydään 1–3 tonttia vuonna 2018 	Elinvoimajohtaja

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

- Tavoitteet ovat toteutuneet.
- Talousarviossa toimintatuotot ovat jostakin syystä toteutuneet noin kuusinkertaisina, mikä olisi tullut perustella toimintakertomuksessa.

Tehtäväalue: HENKILÖSTÖHALLINTO
Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

- Henkilöstöhallinnon osuudesta on arviointikertomuksessa oma kappale sivulla 26.

Tehtäväalue: MAANKÄYTTÖ

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Kunnan kaavoitus on ajan tasalla ja vastaa asumisen ja yrittämisen tarpeisiin. Yleisten alueiden lohkomisten ajantasaistaminen.	<ul style="list-style-type: none"> Läyliäinen–Maakylä 2035 -osayleiskaavan vaaditut selvitykset on tehty ja kaava hyväksytty Kunta myy vähintään 15 omakotitalotonttia Prosessi käynnistetty Läyliäisten asemakaava-alueelta 	Maankäyttö-päällikkö

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
2. Helppoa ja monipuolista vapaa-aikaa	Kunta huolehtii metsä-omaisuudestaan kunnan metsäsuunnitelman pohjalta. Hakuut toteutetaan suunnitelmaan perustuen. Puisto- ja kaava-alueilla toteutetaan hakuuta tarpeen ja tilanteen mukaan.	<ul style="list-style-type: none"> Hakkuutuotto (brutto) vähintään 130.000 € Toteutetut puisto- ja kaava-alueiden hakuut 	Kunnanjohtaja, Maankäyttö-päällikkö

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Onnistumiset

- Läyliäinen–Maakylä-osayleiskaava 2035 on hyväksytty valtuustossa 25.2.2019.

Kehitettävää

- Tonttimyynti ei toteutunut suunnitellusti. Vuoden 2018 aikana myytiin kaksi omakotitalotonttia: tonttien markkinointia on jatkettava aktiivisesti.
- Hakkuiden bruttotuotto oli 290.023 euroa, nettotuotto 253.367 euroa: perustelut hakkuutuoton määrän ylittymisestä tulee esittää.

Tehtäväalue: KULTTUURITOIMI

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Tuemme kuntalaisten hyvinvointia	Toimiva yhteistyö kolmannen sektorin ja muiden toimijatahojen kanssa	Asiakaspalaute/kysely vuosittain netissä Tapahtumista kerätty palaute Tapahtumat; määrä/osallistujat/eurot Vastikkeelliset avustukset; määrä/eurot/ tehdyt toimenpiteet	Kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

- Tarkastuslautakunta toteaa kulttuuritoimen onnistuneen saavuttamaan sekä toiminnalliset että taloudelliset tavoitteensa. Kulttuuritoiminnoilla on suuri merkitys kuntalaisten kunnassa viihtymisessä, joten tästä on hyvä jatkaa.

Tehtäväalue: LIIKUNTATOIMI

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Helppoa ja monipuolista vapaa-aikaa	Mahdollistamme omaehtoisen liikunnan joko järjestämällä itse toimintaa tai tarjoamalla puitteet	Liikuntasalien käyttöaste; tunnit, käyttäjäryhmät ja osallistujamäärät / viikko, kuntosalikorttien määrä / vuosi Liikuntatoimen omat ryhmät; ryhmien määrä ja osallistujamäärät / viikko Asiakaspalautekysely netissä kerran vuodessa Tapahtumakohtainen palaute	Liikunnan-ohjaaja
	Ulkoilureitistöjen ylläpito nykyisellä tasolla ja reitistö-markkinointi	Huoltosopimukset päivitettyinä Tehdyt markkinointitoimenpiteet (tiedotteet, messuille ja tapahtumiin osallistuminen)	Liikunnan-ohjaaja

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset
Onnistumiset

- Liikuntatoimi on saavuttanut toiminnalliset tavoitteensa hyvin talousarvion puitteissa ja näin vaikuttanut positiivisesti kuntalaisten hyvinvointiin.
- Liikuntatoimessa kerätty asiakaspalaute kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotoimen sekä Lopen opiston palveluista oli pääosin positiivista.
- Palautteen mukaan ohjattuun toimintaan ollaan tyytyväisiä.
- Myös liikuntatoimen talous toteutui suunnitellusti.

Kehitettävää

- Ohjattua toimintaa toivotaan palautteessa lisää nuorille, lapsille ja työikäisille ja tarkastuslautakunta kehottaa tutkimaan mahdollisuuksia tähän.
- Myös liikuntapaikkojen ja muun ohjatun toiminnan lisääminen eri taajamiin sekä kuntosalille lisää kunnan houkuttelevuutta sekä toteuttaa kunnan strategiaa virkistävästä vapaa-ajasta ja paremmasta arjesta.

7. LUPALAUTAKUNTA

Tehtäväalue: RAKENNUSVALVONTA JA YMPÄRISTÖNSUOJELU

Strateginen tavoite	Sitova tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Toteutetaan kiinteistökartoitus (kartoitetaan luvanvaraisten rakennusten ja rakennelmien määrä sekä kiinteistöveron määrätymisperusteiden oikeellisuus) kunnan kiinteistöveroperusteiden tarkistamiseksi	<ul style="list-style-type: none"> Kunnan kiinteistöverotuksen perusteena olevien tietojen täsmentyminen Kiinteistöverojen määrä 	Rakennus-tarkastaja
	Varmistetaan aikaisemmin käyttöön otetun sähköisen lupamenettelyn sujuva toiminta	<ul style="list-style-type: none"> Sähköinen lupamenettely toimii ohjelmatoimittajan tarkoittamalla tavalla 	Rakennus-tarkastaja
	Rakennusjärjestyksen ajantasaistaminen vastaamaan ihmisten muuttuvia tarpeita	<ul style="list-style-type: none"> Päivitetty rakennusjärjestys 	Rakennus-tarkastaja
	Sujuvoitetaan käytänteet vapaa-ajan asuntojen muuttamiseksi vakinaisiksi asunnoiksi	<ul style="list-style-type: none"> Käytänteet läpikäyty ja tarkistettu 	Rakennus-tarkastaja
2. Helppoa ja monipuolista vapaa-aikaa	Kunta tukee vesienhoitoa ja osallistuu vesienhoitotahojen toimintaan. Vesistöjen tila kehittyy myönteiseen suuntaan	<ul style="list-style-type: none"> Loppijärven lisätutkimukset jatkuvat Loppijärven tutkimusten valmistuneet raportit on käsitelty lupalautakunnassa ja toimenpiteistä on tehty suunnitelma Nummistenjoen selkeytysallashankkeeseen osallistuminen 	Ympäristöpäällikkö
	Rakennetun ympäristön tila siistiytyy	<ul style="list-style-type: none"> Rakennetun ympäristön pysyviä tarkastuskierroksia on jatkettu Vuosikierrosten tulokset on raportoitu lupalautakunnalle Aloitettu projekti vieraslajien poistamiseksi kartoittamalla kunnan omistamat alueet taajamista ja niiden reunoilta 	Rakennus-tarkastaja, Ympäristöpäällikkö

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Onnistumiset

- Tehtäväalueen talouden ja toiminnallisten tavoitteiden toteuma vastasivat tehtyä talousarviota
- Lupakäsittely toimii sujuvasti
- Kunta on osallistunut kiitettävästi vesiensuojeluhankkeisiin ja toteuttaa pohjavesialueiden suojelusuunnitelmaa sekä vieraslajien torjuntaa
-

Kehitettävää

- Sitovista tavoitteista toteutumatta jääneen Nummistenjoen selkeytysallashankkeen siirtymisen syy tulee mainita
- Ympäristön tilan siistiytymisen tuloksia ei ole esitetty
- Tarkastuslautakunta pyytää rakennetun ympäristön tarkastuskierroksen tuloksista raporttia tai yhteenvetoa siitä, miten laadullisesti mitataan ympäristön siistiytymistä.
- Tarkastuslautakunta pyytää esittämään lupahakemusten keskimääräiset käsittelyajat
- Kiinteistökohtaista jätevesineuvontaa ei ELY-keskuksen hankkeen päätyttyä ole enää tehty ja lautakunta esittää, että ympäristönsuojelutoimi käynnistäisi neuvonnat jollain tasolla uudelleen nyt, kun uuden jätevesiasetuksen vaatimien uudistusten takaraja on lokakuussa
- Toimintakertomuksessa esitetään, että toisen rakennustarkastajan viran täyttämättä jättäminen aiheutti toimintatuottojen toteutumisen alituksen; tarkastuslautakunta pyytää tietoa siitä, missä resurssipula näkyy.

8. PERUSTURVALAUTAKUNTA/TERVEYSTOIMI

Tehtäväalue TERVEYDENHUOLTO

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1.Asiakaslähtöiset palvelut	Suunterveydenhuollon kiireettömän tutkimuksen aika 1kk sisällä yhteydenotosta Vastaanottoaika lääkäri- hoitajatyöpareille kahden viikon sisällä yhteydenotosta		Perusturvajohtaja
2. Palveluntarjonta vastaa väestön tarpeita	Palvelujen tarjontaa lisätään aukioloaikoja laajentamalla Kotiin annettavat palvelut lisääntyvät	Suun terveydenhuollossa virka-ajan ulkopuolisten aikojen määrä Kotihoidon kotikuntoutustiimin toimiminen Kotisairaalan käyntimäärät	Perusturvajohtaja
3. Toiminnan ja rahoituksen tasapaino	Terveyskeskus huolehtii talouden tasapainosta ja alijäämän kattamissuunnitelman noudattamisesta	Talousarvion noudattaminen	Perusturvajohtaja

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Onnistumiset

- Asiakaslähtöiset palvelut suun terveydenhuollon ja Lopen terveydenhoitajan osalta toteutuivat.
- Suun terveydenhuollon vastaanottoaikataavoite toteutui
- Kotisairaalan käytön tavoite toteutui.

Kehitettävää

- Lopen kunnan alueelle ei saatu vuoden 2018 aikana lääkäripalveluja.
- Kiireettömän hoidon osalta eivät tavoitteet toteutuneet, syyksi ilmoitettiin työntekijöiden sairauspoissaolot.
- Tarkastuslautakunnan mielestä on tärkeä kerätä ja raportoida asiakaspalautetta systemaattisesti.
- Koulu- ja neuvolalääkärin vastaanottoaikoja on jouduttu siirtämään useita kertoja. Sujuvan palvelun varmistamiseksi on koulu- ja neuvolalääkärille nimettävä sijaisjärjestely.
- Asiakkailta tulleen palautteen mukaan myöskään takaisinsoittojärjestelmä ei toiminut. Takaisinsoittoa sai odottaa kohtuuttoman kauan, eikä sitä aina kuulunut lainkaan. Takaisinsoiton toiminnalle on laadittava mittari.

9. PERUSTURVALAUTAKUNTA/SOSIAALITOIMI

Tehtäväalue: PERUSTURVATOIMEN HALLINTO

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Sote-rakenneuudistukseen valmistautuminen: Toimintamallien yhdenmukaistaminen Henkilöstön työssä viihtyvyys ja tukeminen tulevissa muutoksissa	Maakunnallisesti/seudullisesti yhtenäisten toimintamallien lukumäärä vuoden 2018 lopussa. Kohentunut työtyytyväisyys (kunnan työtyytyväisyyskysely, tulos vrt. edellinen vuosi). Ammattitaitoisen henkilöstön pysyvyys (henkilöstön vaihtuvuusprosentti vrt. edellinen vuosi).	Perusturvajohtaja, Hallintopäällikkö Perusturvajohtaja

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Kehitettävää

- Työtyytyväisyyskysely on jäänyt toteuttamatta.
- Tavoitteiden toteuttamista on jatkettava vuonna 2019.

Tehtäväalue: LASTEN JA PERHEIDEN PALVELUT

TALOUSARVIO 2018

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Varhainen ja tehokas tuki lapsiperheille	Lastensuojelun asiakkaiden määrä vähenee vuoteen 2017 verrattuna	Johtava sosiaalityöntekijä
2. Parempaa arkea	Sähköisten palvelujen kehittäminen	Sähköiset lomakkeet laadittu Kompassi-työkalun käyttöönotto vuonna 2018 Kirjaamisvalmennus jatkuu 2018	Johtava sosiaalityöntekijä

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Onnistumiset

- Tavoite *varhainen ja tehokas tuki lapsiperheille* on asetetun mittarin mukaan toteutunut, lastensuojelun asiakkaiden kokonaismäärän vähentyessä.
- Tavoite sähköisten palvelujen kehittämisestä on toteutunut.

Kehitettävää

- Tarkastuslautakunta edellyttää, että jatkossa lasten ja perheiden palveluita arvioidaan myös huostaanottojen ja ennaltaehkäisevän työn kuten perhetyön ja lapsiperheiden kotipalveluiden määrän perusteella.
- Lastensuojelun laatua on arvioitava myös sijoitusten hoitovuorokausien määrän perusteella.
- Lopen kunnan lasten määrän vähentyessä lastensuojeluasiakkaiden määrää tulee tarkastella myös suhteessa Lopen kunnan lasten kokonaismäärään

Tehtäväalue: AIKUISTEN JA VAMMAISTEN PALVELUT

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Tehokas kuntoutus ja jatkuva palvelutarpeen arviointi aikuisten ja vammaisten palvelujen asiakkaille Sosiaalisen kuntoutuksen tarjoaminen soveltuvilla asiakkaille Mielenterveys- ja päihdeyksikkö Ketterän toimintamallin vakiinnuttaminen Lopelle	Asiakkuuksien kesto lyhenee (vrt. edellinen vuosi) Ympäri vuorokautisten asumispalveluiden määrä vähenee (vrt. edellinen vuosi) Yksilöllinen sosiaalinen kuntoutus on käynnistynyt vuoden 2018 aikana Toimintamalli vakiintunut ja uudet asiakkaat ohjautuvat palveluihin pääasiassa Ketterän kautta	Sosiaalihuollon erityisasiantuntija, Johtava sosiaalityöntekijä Sosiaalihuollon erityisasiantuntija, Johtava sosiaalityöntekijä Sosiaalihuollon erityisasiantuntija, Johtava sosiaalityöntekijä

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Onnistumiset

- Vuoden 2018 tavoitteet ovat asetettujen mittarien mukaan toteutuneet.

Kehitettävää

- Vammaisten palveluiden osalta useat kuntalaiset ovat kertoneet olevansa tyytymättömiä vammaisten henkilöiden kuljetuspalveluiden toimintaan. Vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuuden toteutuminen edellyttää toimivia kuljetuspalveluita.
- Vammaispalvelulain mukainen kuljetuspalvelu on lakisääteinen, subjektiivinen oikeus ja siksi kunnan on huolehdittava, että jokainen matkoihin oikeutettu saa palvelun. Kunta ei voi siirtää vastuuta epäonnistuneesta toiminnasta ostopalvelun suorittajalle.
- Tarkastuslautakunta edellyttää jatkossa arvioimaan aikuisten ja vammaisten palveluita myös asiakaskyselyillä.

Tehtäväalue: VANHUSTEN PALVELUT

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Ikäihmisten palvelut pysyvät lähipalveluina: kotona asumista tukevat palvelut sekä palveluasuminen omassa kunnassa tai palvelu on asiakkaan valittavana palvelusetelillä	Palveluasumispaikoista vähintään 90 % Lopen kunnan alueella	Vanhuspalvelujen johtaja
2. Parempaa arkea	Tehostetun palveluasumisen paikkojen määrä kohtaa tarpeen, panostetaan myös muihin asumisvaihtoehtoihin: perhehoito, kevyemmät asumismuodot	Palveluasumispaikkojen määrä verrattuna yli 75-vuotiaiden määrään (noudatetaan Oma Häme -valmistelun suositusta*), asumispalveluihin jonottavien määrä	Vanhuspalvelujen johtaja

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Onnistumiset

- Tavoite ikäihmisten palvelusta lähipalveluina on asetettujen mittarien mukaan toteutunut.

Kehitettävää

- Tavoite tehostetun palveluasumisen paikkojen määrä kohtaa tarpeen ei toteutunut asetettujen mittarien mukaan.
- Tarkastuslautakunta edellyttää, että kunta panostaa vahvemmin jatkossa myös muihin kevyempiin asumisvaihtoehtoihin kuten perhehoitoon ja muihin yhteisöllisiin asumismuotoihin.

- Vanhusten palvelussa kotihoidon kustannukset ylittyivät 161.617 euroa ja asiakastyön osuus työajasta jäi edelleen alle suositusten.
- Tarkastuslautakunta edellyttää, että Lopen ikärakenne, palveluntarpeen kasvu ja henkilöstön digiosaaminen sekä ajanmukaisten teknisten apuvälineiden riittävyys on huomioitava kaikessa vanhusten palveluissa.
- Tarkastuslautakunta suosittelee, että jatkossa mittarina vanhusten palveluiden onnistumiseen käytetään myös asiakaskyselyitä.

Tehtäväalue: TYÖLLISTYMISTÄ EDISTÄVÄ TOIMINTA

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1.	Kattava kuntouttava työtoiminta Yrityksille/yhdistyksille suunnattu työllistämislisä otetaan käyttöön	Kuntouttavaa työtoimintaa saa vähintään 80 henkilöä Työllistämislisää on myönnetty 6 jaksoa, joiden kesto 8 kuukautta	Työllisyyskoordinaattori Työllisyyskoordinaattori, Elinvoimajohtaja

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Onnistumiset

- Asetetut tavoitteet ovat toteutuneet.
- Kunnan työllistymistä edistävä toiminta on ollut tehokasta.
- Lopen työttömyysaste on Kanta-Hämeen alhaisin 5,3 %.

Kehitettävää

- Tarkastuslautakunta edellyttää, että onnistumisen mittareina käytetään jatkossa myös asiakaskyselyitä ja muita toiminnan vaikuttavuutta kuvaavia mittareita.

10. SIVISTYSLAUTAKUNTA

Strateginen tavoite	Sitova tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Yhteistyö sivistyksen eri tehtäväalueiden välillä	Sivistyksen eri tehtäväalueet tekevät yhteistyötä ja siitä raportoidaan säännöllisesti toukokuun loppuun mennessä ja vuoden loppuun mennessä sivistyslautakunnalle	Sivistysjohtaja, Aluerehtrit, Rehtrit, Varhaiskasvatuspäällikkö, Päiväkodinjohtajat, Kirjastotoimenjohtaja, Opiston rehtori, Nuoriso-ohjaaja

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Onnistumiset

- Yhteistyö on toteutunut monipuolisesti

Tehtäväalue: SIVISTYSTOIMEN YHTEISET PALVELUT

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Sivistyksen väki tutuksi	Sivistyksen hallinnon väki tutustuu kouluihin ja päiväkoteihin ja niiden henkilökuntaan	Sivistysjohtaja, Varhaiskasvatuspäällikkö
	Vertaismentoritoiminnan (VERME) kehittäminen uusien työntekijöiden perehdyttämiseksi sekä henkilöstön hyvinvointia tukemaan	VERME- toimintaan osallistuvien henkilöiden määrä tavoitteen mukainen	Sivistysjohtaja, Rehtorit, Varhaiskasvatuspäällikkö

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset
Onnistumiset

- Asetetut tavoitteet saavutettiin ja tehtäväalueen talouden toteuma vastasi hyvin talousarviota.

Kehitettävää

- Tehtyä yhteistyötä olisi voinut keskeisiltä osiltaan avata tilinpäätöksessä.
- Kuntalaisilta saadun palautteen perusteella tarkastuslautakunta kehottaa laajentamaan tehtäväalueiden yhteistyötä tilojen käytössä sekä väline- ja materiaalihankinnoissa.
- Verme-ryhmä: asetettujen tavoitteiden osalta henkilömäärän tavoitetta ei ole esitetty, joten toteutumisen onnistumista on vaikea arvioida

Tehtäväalue: VARHAISKASVATUS

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Varhaiskasvatuksen kehittäminen 1.8.2017 voimaan astuneen varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti	Päiväkodin johtajien ja varhaiskasvatuspäällikön raportointi ennalta määriteltyjen osa-alueiden osalta	Varhaiskasvatuspäällikkö, päiväkodinjohtajat
	Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yhteistyön toimintamallien kehittäminen lapsen siirtymävaiheeseen liittyen	Kysely huoltajille ja henkilöstölle	Varhaiskasvatuspäällikkö, päiväkodinjohtajat

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset
Onnistumiset

- Tavoitteet on saavutettu kiitettävästi ja varhaiskasvatuksen kehittämistyö on ollut hyvin suunniteltua ja tuloksellista

Kehitettävää

- Tekstistä ei käy ilmi, oliko henkilöstökysely tehty ja mitkä olivat tulokset

Tehtäväalue ESIOPETUS

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Esiopetuksen sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan yhteistoiminnan vahvistaminen	Kyselyt lapsille, huoltajille ja henkilöstölle kaksi kertaa vuodessa	Varhaiskasvatuspäällikkö, Päiväkodinjohtajat
	Esi- ja alkuopetuksen yhteistyön kehittäminen	Päiväkodinjohtajien raportointi kehittämistyöstä	Varhaiskasvatuspäällikkö, Päiväkodinjohtajat, Rehtorit

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2016	TP 2017	TA 2018	TP 2018
Esiopetukseen osallistuvia lapsia, kpl 31.12.	81	92	86	92
Esiopetukseen osallistuvia lapsia, % 6 - vuotiaista 31.12.	98	101	98	100
Esiopetusikäisiä, Kirkonkylä	26	26	20	21
Esiopetusikäisiä, Launonen	25	37	27	30
Esiopetusikäisiä, Läyliäinen	30	23	32	33
Esikoululaisia, Länsi-Loppi vuodesta 2016 alkaen	2	4	4	6
Esikoululaisia, Piipala vuodesta 2016 alkaen	4	2	4	2
Esiopetuspäiviä vuoden aikana	191	184	190	190

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Onnistumiset

- Tavoitteet on saavutettu hyvin ja yhteinen toimintaympäristö näyttää mahdollistavan esi- ja alkuopetuksen yhteistyön hyvin
- Esiopetus on osana sivistystoimialaa osallistunut valtakunnalliseen Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaan (LAPE).

Kehitettävää

- Tarkastuslautakunta pyytää arviota lapsivaikutuksista ja pedagogisten tavoitteiden toteutumisesta niissä esiopetusryhmissä, jotka ovat yhdistettyinä muuhun perusopetukseen.

Tehtäväalue PERUSOPETUS

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Tieto- ja viestintäteknologian käytön lisääminen opetuksessa	Tilasto laitteiden käytöstä	Sivistysjohtaja, Rehtorit, Aluerehtorit
	Oppilaat osallistava koulutyön suunnittelu opettajien sitouttamana.	Rehtori raportoi lautakunnalle, miten oppilaiden suunnitelmat on huomioitu kouluarjessa	Sivistysjohtaja, Rehtorit, Aluerehtorit
	Henkilöstön koulutus – koulun toimintakulttuurin kehittäminen uuden opetussuunnitelman mukaiseksi	Toteutuneet koulutukset	Sivistysjohtaja, Rehtorit, Aluerehtorit

Oppilasmäärät	TP 2016	TP 2017	TA 2018	TP 2018
Joentaka	52	49	49	49
Kirkonkylä	222	212	207	192
Kormu	48	49	49	45
Launonen	150	137	137	152
Länsi-Loppi	41	40	40	34
Läyliäinen	167	167	167	158
Pilpala	31	25	25	22
Yläkoulu	305	332	332	332
Yhteensä	1.016	1.011	1.007	984

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Onnistumiset

- Toiminnalliset ja strategiset tavoitteet on saavutettu hyvin.
- Ryhmäkoot ovat säilyneet valtuuston linjauksen mukaisina.
- Ilmiöpohjainen oppiminen toteutuu kiitettävästi esimerkiksi alakoulujen yrittäjäjyyskasvatuksessa.

Kehitettävää

- Perusopetuksen haasteena on jyrkästi laskeva oppilasmääräennuste ja toimintojen/talouden sopeuttaminen siihen.
- Tieto- ja viestintäteknologian käytön koulukohtaiset pienet eroavaisuudet sekä kustannusten rakennetta tulisi avata toimintakertomuksessa paremmin (vvt/oppilaspari)

Tehtäväalue LUKIOT

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Lukio-opetus vastaa opiskelijoiden tarpeita	Opiskelijakyselyn tulokset huhtikuussa, hakutilasto ja sijoittuminen jatko-opintoihin (Opintopolku)	Sivistysjohtaja, Lukion ja yläkoulun rehtori
	Digitaalisen opetuksen osuus lisääntyy	Digitaalisen opetuksen osuus prosentteina	Sivistysjohtaja, Lukion ja yläkoulun rehtori

Ylioppilaiden sijoittuminen jatko-opintoihin:

	Määrä	%
Yliopisto/korkeakoulu	2	18
Ammattikorkeakoulu	5	46
Ammatillinen koulutus	0	0
Työelämä	4	36
Yhteensä	11	100

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Onnistumiset

- Toiminnalliset ja strategiset tavoitteet on saavutettu hyvin.
- Ylioppilaat ovat sijoittuneet hyvin jatko-opintoihin ja työelämään
- Digitaalisen oppimateriaalin määrä on hyvä (44 %)

Tehtäväalue KOULULAISTEN AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINTA

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Esiopetuksen sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan yhteistoiminnan vahvistaminen	Kyselyt lapsille, huoltajille ja henkilöstölle kaksi kertaa vuodessa	Varhaiskasvatuspäällikkö, Päiväkodinjohtajat

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Onnistumiset

- Uusi yhteinen toimintamalli esiopetuksen kanssa on lähtenyt hyvin käyntiin

Tehtäväalue: KANSALAIKOPISTO

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Opistotoimintaa on tarjolla eri puolilla kuntaa.	Kursseja järjestetään vähintään viidessä eri kylässä tai taajamassa Lopen alueella.	Opiston rehtori
2. Opistotoiminnan vahvistaminen	Kurssitarjonta on laajaa ja houkuttelee opiskelijoita opistoon.	Opiskelijoiden ja toteutuneiden kurssien määrä pysyy vähintään samana tai kasvaa verrattuna vuoteen 2017.	Opiston rehtori

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset
Onnistumiset

- Opistotoiminta on vireää ja kurssitarjonta monipuolinen.
- Talouden kehittyminen on ollut onnistunutta ja nousujohteista
- Kurssilaisten määrä on kasvanut huomattavasti
- Kunnan taajamat on huomioitu hyvin järjestämällä opetusta useammassa kylässä

Tehtäväalue MUSIIKKIOPISTO

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Musiikkileikkikoulutoimintaa Kirkonkylässä, Launosissa ja Läyliäisissä.	Lasten lukumäärä / vertailuvuodet verrattuna kahteen edelliseen vuoteen	Kirjastoimenjohtaja

Toteutuma

	2016			2017			2018		
	kevät	syksy	yht.	kevät	syksy	yht.	kevät	syksy	yht.
Oppilaat	29	30	59	28	30	58	23	29	52

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2016	TP 2017	TA 2018	TP 2018
Opiskelijoiden lukumäärä	29,5	30	30	26
Musiikkileikkikouluun osallistujien lukumäärä	37	38,5	36	42,5

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset
Onnistumiset

- Musiikkiopiston tehtäväalueen talous perustui ostopalveluun Riihimäen musiikkiopistolta. Tehtäväalueen talous toteutui hyvin talousarvion puitteissa.

Kehitettävää

- Myös muuta musiikkiopiston toimintaa on syytä arvioida musiikkileikkikoulun ohella.

Tehtäväalue

KIRJASTOTOIMI

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Monipuoliset tapahtumat ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa	Kävijämäärät ja palaute vähintään edellisvuosien tasolla	Kirjastotoimenjohtaja
2.	Lasten ja nuorten lukemisen tukeminen: Kirjavinkkauksien ja tiedonhaunopetuksen lisääminen	Tilaisuuksien ja kävijöiden määrä vähintään edellisten vuosien tasolla	Kirjastotoimenjohtaja
3.	Kirjaston aineistojen monipuolistaminen ja kävijöiden aktivoiminen	Aineistolajien monipuolisuus / määrä ja lainatilastot	Kirjastotoimenjohtaja

Talous

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2016	TP 2017	TA 2018	TP 2018
Lainat, €/asukas	9,24	9,25	10,00	9,61
Menot, €/asukas	58,09	61,43	59,11	58,88

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Onnistumiset

- Kirjastotoimi on suoriutunut toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteistaan erinomaisesti
- Monipuolinen materiaalitarrjonta
- Vilkas tapahtumatoiminta
- Yhteistyö lukion kirjaston kanssa
- Lasten, nuorten esimerkillinen huomioiminen (pelivälineet, urheiluvälineet ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa) sekä vammaisten ja ikäihmisten hyvä huomioiminen (äänikirjat ja muut tallenteet)

Kehitettävää

- Ratamo-kirjastojen ja Lopen kirjaston yhteiseksi toiminta-ajatukseksi ja visioksi mainitaan: ”Yhteistyön avulla ajanmukaisia, asiakaslähtöisiä ja elämyksellisiä kirjastopalveluita elämänkaaren kaikissa vaiheissa perinteitä unohtamatta.” Tarkastuslautakunta pyytää selvittämään, mitkä olisivat hyödyt vs. haitat varsinaiseksi Ratamo-kirjastoksi liittymiselle.

Tehtäväalue: NUORISOTOIMI

	2016				2017				2018			
	kevät	kesä	syksy	yht.	kevät	kesä	syksy	yht.	kevät	kesä	syksy	yht.
Nuorisotilojen kävijämäärät	2.538	-	2.534	5.072	2.969	-	3.570	6.539	3.303	238	2.736	6.277
Loma-aikojen toimintojen kävijämäärät	308	928	-	1.236	358	858	362	1.578	368	588	342	1.298
Kerhojen kävijämäärät	-	-	-	-	285	-	170	455	305	-	175	480

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset
Onnistumiset

- Tarkastuslautakunta toteaa, että nuorisotoimi on hyvin onnistunut tavoitteissaan, joihin kuuluvat nuorten tasa-arvoisten mahdollisuuksien kehittäminen sekä nuorten kasvun ja osallisuuden tukeminen ja nuorten syrjäytymiskehityksen ehkäisy varhaisella puuttumisella sekä korjaavalla toiminnalla.
- Monipuolinen yhteistyö eri toimijoiden kanssa on mahdollistanut vilkkaan tapahtumatarjonnan
- Myös talous toteutui suunnitellusti

11. TEKNINEN LAUTAKUNTA
Tehtäväalue: TALOUSARVIO 2018

Strateginen tavoite	Sitova tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Kirkonkylän vedenottamon rakentaminen vuoden 2018 aikana	Toimintavarmuuden lisääntyminen. Talousvesi täyttää sille asetetut vaatimukset	Tekninen johtaja, Kiinteistöpäällikkö
2. Parempaa arkea	Kiinteistöjen korjausohjelman laatiminen	Ohjelma valmis ja hyödynnettävissä tulevissa korjaushankkeissa	Kiinteistöpäällikkö, Kiinteistöinsinööri

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

- Kumpikaan tavoitteista ei toteutunut. Tavoitteiden toteuttamista on jatkettava vuonna 2019.

Tehtäväalue: TEKNINEN HALLINTO

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
2. Parempaa arkea	Tiedonkulun parantaminen	Säännölliset toimistopalaverit kerran kuukaudessa	Tekninen johtaja
3. Parempaa arkea	Yksityistieverkon kunnon säilyttäminen hyvällä tasolla avustamalla yksityistiekuntia kunnossapitoavustuksilla	Yksityistieavustukset edellisten vuosien tasolla ja yksityistieavustusten maksatus kesäkuussa	Tekninen johtaja

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

- Molemmat asetetut tavoitteet saavutettiin ja tehtäväalueen talouden toteuma vastasi hyvin tehtyä talousarviota.

Tehtäväalue: **TEKNISET PALVELUT**

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Kalustoajoneuvokannasta huolehtiminen	Kalusto käyttökunnossa	Tekninen johtaja
2. Parempaa arkea	Varastot ajan tasalla	Varastoinventaarit tehty	Tekninen johtaja

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

- Molemmat asetetut tavoitteet saavutettiin. Talousarvion menot ylitettiin konekannan iän aiheuttamien korjausten takia, mikä täytynee vain hyväksyä. Tulopuolella toteuma ylitti talousarvion huomattavasti.
- Talousarviossa pyrittävä tarkempaan arviointiin.

Tehtäväalue: **RUOKAPALVELUT**

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Ruokatuotanto-ohjelman hankinta ja työntekijän koulutus sen ylläpitäjäksi	Henkilö koulutettu ruokatuotanto-ohjelman käyttöön ja ohjelman käyttöönotto aloitettu	Ruokapalvelupäällikkö

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

- Ohjelma on valittu, käyttöönotto tulee toteuttaa vuoden 2019 alkupuoliskolla. Toteumat sekä tuotoissa että kuluissa poikkesivat talousarviosta yli 10 prosenttia.
- Tarkastuslautakunta pyytää, että Kasarissa tehtävän ruuan hävikkiä seurataan ja hävikistä raportoidaan.
- Tiedot Joentaan ja Länsi-Lopen koulujen ruokailujen määrästä puuttuvat.

Tehtäväalue: **LIIKENNEVÄYLÄT**

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Liikenneturvallisuuden parantaminen	Kevytliikenneväylien rakentaminen, vähintään 1 kpl	Tekninen Johtaja
2. Parempaa arkea	Tiestön kunnossapidosta huolehtiminen	Oikea-aikaiset kunnossapitotoimet Kunnossapidosta johtuvat onnettomuudet 0	Tekninen Johtaja

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

- Molemmat tavoitteet toteutuivat ja talouden toteumat vastasivat hyvin tehtyä talousarviota.

Tehtäväalue: YLEISET ALUEET

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Tuemme kuntalaisten hyvinvointia	Urheilukentän peruskorjaus	Peruskorjaus valmis ja kenttä käyttökunnossa vuoden loppuun mennessä	Tekninen johtaja

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

- Tavoite ei toteutunut, toteutus saatettava loppuun vuoden 2019 aikana.

Tehtäväalue: RAKENNUKSET

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Valaistuksen uusiminen kiinteistöissä sekä piha-alueilla Valaistuksessa pyritään hyödyntämään LED-tekniikkaa	Energiakustannusten pieneneminen verrattuna vuoteen 2017	Kiinteistöpäällikkö Kiinteistöinsinööri
2. Parempaa arkea	Kiinteistöjen kunnossapito-ohjelma	Ohjelma valmis vuoden 2018 loppuun mennessä	Kiinteistöpäällikkö Kiinteistöinsinööri

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

- Tavoitteiden mukaisesti on pihavalaistuksia uusittu LED-valoilla ja sähköinen huoltokirja otettu käyttöön. Talouden toteumat poikkesivat osittain huomattavastikin talousarviosta johtuen toimintojen siirrosta toimielimeltä toiselle.

Tehtäväalue: PALO- JA PELASTUSTOIMI

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Palo- ja pelastustoimen tehtävät hoitaa Kanta-Hämeen pelastuslaitos Kunnalle aiheutuvat maksuosuudet perustuvat kunnan ja pelastuslaitoksen väliseen sopimukseen	Kunnan maksuosuuden seuranta ja perusteiden oikeellisuus	Tekninen johtaja

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

- Talouden pieni poikkeama selvitetty tilinpäätöksessä.

Tehtäväalue: VESI- JA VIEMÄRILAITOS

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Talousvesi täyttää sille asetetut vaatimukset	Vesitutkimukset tutkimusohjelman mukaisesti, yhteistyössä valvontaosaston kanssa Ei laatupoikkeamia	Tekninen johtaja Kiinteistöpäällikkö

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

- Laatupoikkeamia ei vuonna 2018 ollut. Pumppurikkojen ja muiden syiden takia talouden toteuma oli huomattavasti talousarviota huonompi.
- Talousarvio tulee suunnitella siten, että menot ja tulot ovat tasapainossa.

12. HENKILÖSTÖ

Lautakunta on kuullut hallintopäällikkö Katja Väistöä yhdessä kokouksessa, jossa esiteltiin kunnan henkilöstöraportti. Raportissa huomiota eniten kiinnittävät sairauspoissaolojen määrän kasvu ja henkilöstön vaihtuvuusprosentin vähittäinen nousu viime vuosina.

Henkilöstöhallinnon toiminnalliset tavoitteet eivät toteutuneet (henkilöstöohjelman hyväksyminen ja arviointijärjestelmä). Sijaisten saatavuus on vaikeutunut ja henkilöstön vaihtuvuus on suurta. Pätevän ja osaavan henkilökunnan pysyvyydessä on ollut haasteita.

Strateginen tavoite	Tavoite 2018	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Uuden kuntastrategian mukaisen henkilöstöohjelman laatiminen ja sen toteuttaminen	Henkilöstöohjelma valtuuston hyväksyttävissä kevätkauden 2018 aikana	Hallintopäällikkö
2.	Varhaisen tuen toimintamallin käytön tehostaminen työyksiköissä Populusjärjestelmän sekä tavoitteellisemman työterveys-huoltoyhteistyön avulla	Sairauspoissaolojen väheneminen	Hallintopäällikkö, Esimiehet

Sairauspoissaolojen määrä (* kalenteripäivinä toimialoittain:

	2017	2018
Kunnanhallitus	237	92
Ympäristö- ja rakennuslautakunta	173	145
Perusturvalautakunta	2 730	3 476
Sivistyslautakunta	2 730	3 247
Tekninen lautakunta	568	833
Yhteensä	6 438	7 793
Kalenteripäivät/hlö	14,8	18,3

(*Luku ei sisällä työtapaturmista johtuvia sairauspoissaolopäiviä, joita oli 221 päivää (2017: 220 päivää). Sairauspoissaoloihin sisältyvät myös poissaolot alle 12-vuotiaiden lasten sairauden vuoksi.

Vakinaisen henkilöstön vaihtuvuus toimialoittain:

Toimielin	Aloittaneet			Lopettaneet		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Kunnanhallitus	–	3	1	4	2	4
Ympäristö- ja rakennuslautakunta	–	4	–	1	2	1
Perusturvalautakunta	2	14	9	11	10	19
Sivistyslautakunta	–	15	19	15	21	20
Tekninen lautakunta	1	5	8	1	4	13
Koko kunta	3	42	37	33	40	57

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Onnistumiset

- Kunta panostaa kiitettävästi työhyvinvoinnin kehittämiseen.
- Populus-järjestelmän poissaolohälytys otettu käyttöön, mikä auttaa varhaisen tuen toteutumista
- Sisäilmatyöryhmä toimii.

Kehitettävää

- Henkilöstöhallinnon resurssit näyttävät riittämättömiltä, mikä käy ilmi hankkeiden, esimerkiksi henkilöstöohjelman laatimisen, siirtymisenä.
- Henkilöstöhallinnossa tulee huolehtia sijaisresurssista ja työnkuvien järjestelystä niin, ettei kohtuutonta vastuualuetta määritellä työntekijöille järjestelystä.
- Varhaisen tuen mallia ja myös henkilöstön jaksamista vahvistamaan henkilöstöhallinnon lisäresurssia tulee harkita. Yhtenä vaihtoehtona selvittävä henkilöstöhallinnon osaamisen hankkiminen esimerkiksi ostopalveluna tai seutukunnallisena yhteistyönä.
- Työterveyshuollon bruttokustannukset ovat huomattavasti suuremmat kuin tavoite (180.000 vs. 265.000 e)
- Henkilöstökuluissa tulee ilmoittaa myös ostopalvelujen osuus henkilöstökuluista.
- Tarkastuslautakunta pyytää tietoja siitä, mitä toimenpiteitä on tehty työn (ennen kaikkea kotihoidon työn) kuormittavuuden minimoimiseksi.
- Tarkastuslautakunta pyytää yleisellä tasolla pysyvää selvitystä lähtökyselyjen tuloksista.

13. MUUT HAVAINNOT

Toimintakertomuksen/tilinpäätöksen rakenne, toimivuus ja sisältö

- Toimintakertomuksen tekstin vuosien väliset vertailevat mittarit ovat huomattavasti parantaneet luettavuutta (esim. liikunta-, ja kulttuuritoimi)
- Tilinpäätöksessä 2018 oli tekstiä kopioituna, mm. aiempia strategisia tavoitteita vuodelta 2017, mikä vaikeuttaa kokonaisuuden hahmottamista, etenkin tavallisen kuntalaisen näkökulmasta. Toimintakertomuksen tulee käyttää voimassaolevan strategian ilmaisuja (mittarit, tavoitteet).
- Toimintakertomuksesta tulee esittää aina perustelut, miksi jokin tavoitteista on jäänyt toteutumatta.

Kunnan arvoja on hyvä tuoda esille toimintakertomuksessa: ovatko päätökset olleet avoimuuden, vastuullisuuden ja yhteistyön arvojen mukaisia. Hyviä esimerkkejä yhteistyöstä ja avoimuudesta on esimerkiksi varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen sekä esiopetuksen ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan yhteistyö.

Vastuullisuus toteutuu kunnan palvelujen ja rakenteiden kehittämisestä ja ylläpidosta siten, että ne vastaavat kysyntää ja ovat kaikkien saavutettavissa. Lääkäri- ja kuljetuspalvelujen järjestäminen asianmukaisesti on esimerkiksi haaste vastuulliselle kuntatyölle.

Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle

Tarkastuslautakunta saattaa arviointikertomuksen valtuustolle tiedoksi ja pyytää kunnanhallitukselta selvitykset arviointikertomuksessa esitettyihin kysymyksiin ja kannanottoihin ennen vuoden 2020 talousarvion käsittelyä.

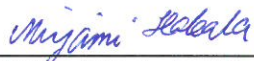
Lopella 24 . päivänä toukokuuta 2019

Marianna Rautiainen
puheenjohtaja

Maritza Äikää
Tommi Naakan
henkilökohtainen varajäsen

Mirjami Hakala, jäsen

Ari Laitio, jäsen

Ari Pakarinen, jäsen

Riitta Suonurmi, jäsen

Kristiina Tuohimaa-Salminen, jäsen